

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ.....	VII
SUNUŞ.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI

Birinci Bölüm

ANAYASA KAVRAMI VE ANAYASACILIK HAREKETLERİNİN GELİŞMESİ

I.	Anayasa Kavramı ve Anayasacılık	1
	A. Anayasa Kavramının Kökeni	1
	B. Anayasacılık Anlayışının Gelişmesi.....	3
	C. Anayasanın Unsurları (İçeriği)	7
	D. Anayasacılık Anlayışındaki Bozulmalar	9
	E. Türkiye’de Anayasacılık: Osmanlı - Türk Anayasacılık Tarihi	16
II.	Anayasa Türleri	20
	A. Maddi Anlamda - Şekli Anlamda Anayasa Ayrımı.....	21
	B. Yazılı Anayasacılık / Yazısız (Teamüli) Anayasacılık (Siyasete Dayalı Anayasacılık - Hukuka Dayalı Anayasacılık)	24
	C. Katı Anayasa / Yumuşak Anayasa.....	27
	D. Çerçeve Anayasa / Düzenleyici Anayasa	30
	E. İnce Anayasa / Yüklü (Kalın) Anayasa.....	33
III.	Anayasanın Yorumlanması.....	36
	A. Genel Olarak Yorum Yöntemleri.....	37
	1. Lafzi (Sözel) Yorum.....	37
	2. Sistemik Yorum.....	37
	3. Tarihsel (Genetik) Yorum.....	38

4. Amaçsal (Teleolojik) Yorum	38
B. Anayasa Hukukuna Özgü Yorum Yöntemleri	39
IV. Anayasanın Yapımı ve Değiştirilmesi.....	41
A. Asli Kurucu İktidar.....	42
1. Dinamikler / Modeller	42
2. Özellikler	44
3. Asli Kurucu İktidarın Tasnif Edilmesi: Monokratik ve Demokratik Asli Kurucu İktidar	47
a. Monokratik Anayasa Yapımı.....	47
b. Demokratik Anayasa Yapımı.....	49
i. Kurucu Referandum.....	50
ii. Kurucu Meclis	52
B. Türev (Tali) Kurucu İktidar.....	56
1. Yöntem	57
2. Maddi Sınırlar.....	60
C. Anayasa Yapımı ve Değişikliği Arasında Üçüncü Yol: Anayasanın Tümünden Değiştirilmesi.....	63

İkinci Bölüm

DEVLET

I. Devlet Kavramı.....	69
II. Devletin Tanımı	70
III. Devletin Unsurları.....	72
A. Ülke.....	72
B. İnsan Topluluğu (Ulus / Halk)	75
1. Devlet ve Ulus	77
2. Devlet ve Ulus Diyalektiği	78
3. Ulus ve Ulusçuluk.....	81
C. Egemenlik.....	86
D. Kurumsallaşmış Bir Örgütlenme.....	87

E. Anayasallık	88
IV. Egemenliğin Kaynağı ve Kullanımı	89
A. Teokratik Egemenlik Anlayışı	90
B. Demokratik Egemenlik Teorileri	96
1. Halk Egemenliği.....	97
2. Millet (Ulus) Egemenliği.....	100
C. Demokratik Egemenlik Anlayışlarının Uygulamadaki Geçişkenliği: Yarı Doğrudan Demokrasi.....	104
1. Referandum.....	106
2. Halk Girişimi.....	107
3. Halkın Vetosu	109
4. Geri Çağırma	110
5. Değerlendirme.....	110
V. Egemenliğin Yapısına Göre Devlet Biçimleri.....	112
A. Üniter Devlet.....	112
1. Tanım.....	112
2. Üniter Devlette Yönetim (İdare) Cihazı: İdari Örgütlenme Şeması	114
a. Merkezden Yönetim Usulü.....	114
b. Yerinden Yönetim	115
B. Federal Devlet.....	119
1. Siyasi Özerklik.....	122
2. Katılım İlkesi.....	126
3. Yetki Uyuşmazlıkları	128
4. Genel Bir Değerlendirme	131
C. Bölge Devlet.....	133
1. İspanya.....	135
2. İtalya.....	139
3. Birleşik Krallık.....	142

Üçüncü Bölüm SEÇİMLER

I.	Demokratik Seçim İlkeleri.....	143
A.	Seçimlerin Genelliği İlkesi	143
1.	Kısıtlı Oy.....	144
a.	Servete bağlı kısıtlı oy	144
b.	Yeteneğe göre kısıtlı oy	145
c.	Cinsiyete göre kısıtlı oy	146
d.	Irka dayalı kısıtlı oy	149
2.	Genel Oy İlkesinden Nesnel Sapmalar	150
a.	Hükümlülük.....	150
b.	Kısıtlılık.....	152
c.	Askerlik.....	153
d.	İkamet.....	154
B.	Seçimlerin Serbestliği İlkesi.....	154
C.	Tek Dereceli Oy İlkesi	156
D.	Seçimlerin Eşitliği İlkesi	157
1.	Çoğul oy (Oyların sayısal eşitsizliği)	157
2.	Oyların başarı değerindeki eşitsizlik.....	159
3.	Temsilde eşitsizlik (adaletsizlik)	160
4.	Seçimlerde fırsat (şans) eşitliği.....	161
E.	Seçimlerin Gizliliği İlkesi	162
II.	Seçim Sistemleri.....	163
A.	Genel Olarak.....	163
B.	İşlev ve Türleri	164
1.	Çoğunluk Seçim Sistemi.....	164
2.	Nisbi Temsil Sistemi.....	166
III.	Seçimlerin Teknik Unsurları ve Seçim Uyuşmazlıkları.....	167
A.	Seçim Çevrelerinin ve Adayların Belirlenmesi.....	167
B.	Oy Kullanma Biçimi	170

C. Seçim İttifakları ve Barajları.....	173
D. Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi	179

Dördüncü Bölüm

SİYASİ PARTİLER

I. Tarihçe.....	187
II. Siyasi Parti Türleri.....	192
A. Kadro Partisi - Kitle Partisi Ayrımı	192
B. Serbest Parti - Disiplinli Parti Ayrımı.....	194
C. Entegrasyon (Bütünleşme) Partisi - Toplayıcı Parti Ayrımı (Catch All Partys - Allerweltpartei)	195
III. Siyasi Parti Sistemleri	197
A. Tek Parti Sistemi	199
B. İki Parti Sistemi.....	201
C. İki'den Çok Parti Sistemi (Çok Partili Sistem)	202
IV. Siyasi Parti Tanımının Özellikleri.....	203
A. 1982 Anayasası'na Göre Siyasi Parti.....	203
B. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Siyasi Parti.....	205
C. 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na Göre Siyasi Parti.....	207
1. Anayasa ve kanunlara uygunluk.....	207
2. Seçimler yoluyla milli iradenin oluşumuna katılma.....	207
3. Tüzük ve programa sahip olma.....	210
4. Ülke çapında örgütlenme.....	211
5. Çağdaş medeniyete ulaşma amacı	212
6. Tüzel kişiliğe sahip kuruluş.....	212
V. Parti Kurma Hakkı.....	215
VI. Örgüt Yapısı.....	217
A. Genel Olarak	217
B. Merkez Örgütü	218
1. En Üst Parti Organı: Büyük Kongre	218

2. Genel Başkan.....	219
3. Merkez karar, yönetim ve icra organları	220
4. Organların İlişkileri	222
5. Alt Örgüt Birimleri.....	222
VII. Parti İçi Demokrasi ve Parti İçi Disiplin.....	224
VIII. Siyasi Partilerin Finansmanı.....	231
IX. Siyasi Parti Yasakları	235
A. Genel Olarak	235
B. Avrupa Hukukunda Parti Yasağının Koşulları.....	236
1. Yasal Dayanak	237
2. Meşru Amaç	238
3. Demokratik Bir Toplumda Parti Yasaklamasının Zorunluluğu	240
C. Türkiye'deki Uygulama	241

Beşinci Bölüm

KUVVETLER AYRILIĞI İLKESİ

I. Tarihsel Oluşum.....	247
II. Kapsam ve İçerik.....	250
III. Eleştiriler.....	255
IV. Örgütsel Kuvvetler Ayrılığı (Siyasal Rejimler).....	256
V. Siyasal Rejim Türleri.....	257
A. Kuvvetler Birliğine Dayanan Siyasal Rejimler.....	258
1. Kuvvetlerin Yürütmede Birleşmesi	259
2. Kuvvetlerin Yasamada Birleşmesi: Meclis Hükümeti.....	263
a. Teoride Meclis Hükümeti.....	264
b. Uygulamada Meclis Hükümeti	267
i. Fransa.....	267
ii. Uruguay.....	268

iii. İsviçre Modeli ve Meclis Hükümetinden Sapma: Uyum Demokrasisi (Konkordanzdemokratie).....	269
iv. Sosyalist Anayasacılıkta Meclis Hükümeti Tartışması	271
v. Türk Anayasacılığında Meclis Hükümeti: 1920-1960 Arası Uygulanan Hükümet Sistemlerinin Nitelendirilmesi.....	272
B. Kuvvetler Ayrılığına Dayalı Siyasal Rejimler.....	277
1. Parlamenter Rejimler	277
a. Tarihsel Oluşum.....	278
b. Temel İlkeler.....	282
i. Yürütme Organının İkili Yapısı.....	282
ii. Bakanlar Kurulunun Siyasi Sorumluluğu (Hükümetin Düşürülebilir Olması).....	284
aa. Bakanlar Kurulunun Kurulması.....	286
bb. İktidar ve Muhalefet Ayrımı.....	289
cc. Karşı İmza Kuralı	290
iii. Devlet Başkanının Sorumsuzluğu	293
aa. Devlet Başkanının Tarafsızlığı.....	295
bb. Cumhurbaşkanı'nın Seçimi Usulü	296
cc. Devlet Başkanının Statüsüne İlişkin Bazı Tespitler	298
iv. Parlamentonun Feshi	299
c. Parlamenter Demokratik Sistemlerde Parlamentonun Konumu	303
i. İngiliz Tipi (Westminster Modeli) Parlamenter Demokrasi.....	303
ii. Parlamenter Bir Model Olarak Şansölye (Kanzler) Demokrasisi.....	305
iii. Fransa ve Almanya'nın Yakın Anayasal Tarihindeki Siyasal Rejime İlişkin Paralellikler	307
d. 1982 Anayasası Uygulamasında Parlamenter Rejim...311	
i. 2007 Öncesi.....	311
ii. 2007 – 2014 Ara(sı) Dönem	314
2. Başkanlık Rejimi	316

a.	Başkanlık Sisteminin Klasik Modeli: Amerika Birleşik Devletleri.....	316
i.	Tarihsel Oluşum.....	316
ii.	Tanımı ve Özgünlüğü.....	320
iii.	Belirleyici Ölçütler.....	324
aa.	Kuvvetler Ayrılığı.....	324
bb.	Örgütlenme Modeli (Kongre – Başkan ve Aralarındaki Bağlılıklar).....	327
cc.	Siyasi Partiler	333
dd.	Yargı.....	334
b.	Başkanlık Rejiminin Başkalaşması (Koalisyonlu Başkanlık Rejimi)	337
c.	Başkanlık Rejiminden Sapma (Patronlu / Hiper Başkanlık Rejimi)	341
d.	2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Türkiye’de Uygulanan “Sui Generis” Başkanlık Sistemi: Türk Tipi Başkanlık Sistemi (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi).....	346
i.	Parlamentonun Konumu ve Zayıflatılması.....	348
ii.	Yürütmenin (Cumhurbaşkanının) Güçlendirilmesi.....	350
iii.	Cumhurbaşkanının Yargıya İlişkin Yetkileri	352
e.	Değerlendirme.....	353
3.	Yarı Başkanlık Rejimi.....	353
a.	Genel Olarak	353
b.	Klasik Yarı Başkanlık Rejimi: Fransa Modeli	358
c.	Otoriter Yarı Başkanlık Sistemi.....	364
VI.	İşlevsel Kuvvetler Ayrılığı.....	369
A.	Yasama İşlemleri.....	370
1.	Kanun	370
a.	Parlamentonun Kural Koyma Yetkisinin Sınırları.....	372
b.	Belirlilik İlkesi	375
c.	Kanun Yapma Usulü.....	378
i.	Kanun Önerisi.....	379

ii. Meclisin Kabul Kararı.....	380
iii. Devlet Başkanının Katılımı.....	382
d. Kanun Türleri	384
i. Genel Kanun – Özel Kanun	384
ii. Temel Kanun –Temel Olmayan Kanun	385
iii. Kod Kanun – Çerçeve Kanun	386
iv. Torba Kanun.....	386
e. Geriye Etkili Yasalar Sorunu	387
2. Karar	388
a. Konu ve Kapsamı	389
b. Oluşma Biçimi	391
c. Yargısal Denetimi.....	391
d. Bir Parlamento Kararı Türü Olarak İçtüzük	392
B. Yürütmenin İşlemleri.....	393
1. Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	393
a. 2017 Anayasa Değişiklikleri Öncesinde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	394
b. 2017 Anayasa Değişikliği Sonrasında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	397
i. Düzenleme Alanı.....	397
ii. Mahfuz (Saklı) Alan Öngörülüp Öngörülmediği Sorunu.....	399
iii. Kurallar Kademelenmesindeki Yeri.....	400
iv. Yargısal Denetim ve Anayasa Mahkemesi İçtihadı.....	405
aa. Genel Olarak	405
bb. Anayasa Mahkemesi İçtihadı	407
2. Olağanüstü Hal Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	412
a. Olağanüstü Hal Kavramı ve 1982 Anayasası'nda Düzenlenme Biçimi.....	412
b. Olağanüstü Halde Kullanılan Bir Sınırlama Aracı Olarak Olağanüstü Hal Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	416

C. Kurallar Kademelenmesi (Normlar Hiyerarşisi)	420
1. İç Hukukta Kurallar Kademelenmesi.....	420
2. Uluslararası Hukukun Kurallar Kademelenmesindeki Yeri.....	422

Altıncı Bölüm

ANAYASA YARGISI

I. Anayasa Yargısının Meşruluğu ve Doğuşu.....	427
A. Karşılaştırmalı Hukukta Anayasa Yargısının Doğuşu.....	428
B. Türkiye’de Anayasa Yargısının Doğuşu.....	432
II. Anayasa Mahkemesinin Çifte Statüsü.....	434
A. Bir Anayasa Organı Olarak AYM.....	434
B. Bir Mahkeme Olarak AYM.....	436
III. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu: Anayasa Yargıçları ve Seçimleri	439
A. Karşılaştırmalı Hukukta Anayasa Yargıçlarının Seçimi	439
1. Fransa.....	439
2. Amerika Birleşik Devletleri.....	441
3. Avusturya.....	444
4. İtalya.....	446
5. Almanya	446
6. Latin Amerika Devletleri	450
B. Türkiye’de Anayasa Yargıçlarının Seçimi.....	453
IV. Anayasa Mahkemesinin Yetkileri ve Dava Türleri	455
A. Genel Olarak.....	455
B. Anayasaya Uygunluk Denetimi.....	457
1. Soyut Norm Denetimi	458
a. Yargılamanın Konusu ve Amacı.....	458
b. Dava Açma Yetkisi Olanlar	459
c. Denetimin Konusu	461

d. Dava Açma Süresi ve Davanın Açılmasında Uyulması Gereken Diğer Esaslar	464
2. Somut Norm Denetimi.....	465
a. Yargılamanın Konusu, Amacı ve Uygulamadaki Anlamı	465
b. Somut Norm Denetimi İle Asıl Dava Arasındaki İlişki.....	466
c. Somut Norm Denetiminde Dava Koşulları.....	467
d. On Yıllık Süre ve Anayasal Evrim	469
3. Yüce Divan Yargılaması.....	472
a. Karşılaştırmalı Hukukta Devlet Organlarının Sorumluluğu	472
b. Türkiye’de Yüce Divan Yargılaması	478
4. Bireysel Başvuru.....	479
a. Bireysel Başvurunun Tarihçesi.....	479
b. Bireysel Başvurunun İşlevi	480
c. Bireysel Başvurunun Usuli Koşulları.....	482
5. Diğer Yetkiler	484
V. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	484
A. Karar İçeriği (Çeşitleri)	484
1. Norm Denetimi Yolunda Verilen Karar Türleri	485
a. Ret ve İptal Kararı.....	485
b. Ortalama (Ara) Kararlar	486
i. Yorumlu Ret Kararı	486
ii. İhmal ve Anayasanın Doğrudan Uygulanması	488
iii. Zımni İlga (Anayasa Öncesi Çıkarılan Yasaların Denetimi).....	489
c. İptal Kararının Yürürlük Tarihinin Ertelenebilmesi..	494
2. Bireysel Başvuru Yolunda Verilen Kararlar	495
a. Kabul Edilebilirlik Kararı	495
b. Esasa İlişkin Kararlar	495
c. Geçici Tedbir Kararı.....	497

B. Kararın Etkileri	498
1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm	498
2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm	499
3. Bağlayıcılık	500
4. İptal Edilen Yasayı Yineleme Yasağı	502
5. Gerekçeli Kararın Resmi Gazetede Yayımlı Zorunluluğu	503
C. Anayasaya Aykırılığın Hukuki Sonucu (Geriye Etki Sorunu).....	505
KAYNAKÇA	509